

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

В.І. Староста

**КУРСОВІ РОБОТИ:
ПІДГОТОВКА, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ**

**Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта»**

**Ужгород
2024**

УДК 37:001.89(076):378.147

C77

Староста В.І. Курсові роботи: підготовка, оформлення, захист: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 47 с.

У пропонованому виданні висвітлено методику виконання основних етапів курсових робіт, а також охарактеризовано їх оформлення та захист.

Видання адресовано студентам спеціальності 012 «Дошкільна освіта», викладачам – науковим керівникам курсових робіт.

Рецензент:

Попадич Олена Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №3 від 29.10.2024)*

© В.І. Староста, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
2.1. Вибір теми курсової роботи.....	6
2.2. Завдання на курсову роботу та календарний план їх виконання	7
2.2. Опрацювання літератури	8
2.3. Дотримання академічної доброчесності. Мова і стиль курсової роботи ...	10
3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	15
4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	24
4.1. Загальні вимоги.....	24
4.2. Нумерація	24
4.3. Ілюстраційний та інший допоміжний матеріал	26
4.3.1. Рисунки	26
4.3.2. Таблиці	28
4.3.3. Формули	29
4.3.4. Додатки	29
4.4. Список використаних джерел	30
4.4.1. Правила цитування та посилання на використані джерела	30
4.4.2. Оформлення списку використаних джерел.....	31
5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	37
5.1. Порядок допуску курсових робіт до захисту.....	37
5.2. Процедура проходження захисту та орієнтовні критерії оцінювання	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	42

ВСТУП

Реформування сучасної дошкільної освіти потребує кваліфікованих креативних вихователів. Важливим чинником підготовки такого вихователя в системі вищої освіти є науково-дослідна робота студентів, яка є органічною складовою частиною освітньої діяльності і включає навчальну, виховну, наукову, методичну діяльність. Дослідницький підхід професійної підготовки сприяє поглибленому творчому засвоєнню студентами навчального матеріалу, допомагає оволодіти науковими методами пізнання, формує навички дослідника.

Форми участі студентів у науково-дослідній роботі:

- науково-дослідна робота студентів згідно навчального плану окремих курсів, під час проходження практики, виконання курсових та дипломних робіт;
- участь у роботі наукових гуртків та наукових семінарах при кафедрах;
- доповіді на студентських та інших наукових конференціях;
- науково-дослідна робота студентів за бюджетною тематикою кафедр чи лабораторій, за міжнародними грантами тощо.

Найбільш здібні до науково-дослідної роботи студенти продовжують дослідницьку діяльність в аспірантурі під час підготовки дисертаційних робіт.

Важливою ланкою практичної підготовки є виконання студентами курсових, а потім кваліфікаційних (дипломних) робіт. Під час виконання цих видів робіт поглиблюються та закріплюються теоретичні знання студентів з усіх дисциплін навчального плану.

У пропонованому навчально-методичному посібнику зроблено спробу розкрити основні етапи щодо організації та проведення наукового дослідження студентами спеціальності 012 «Дошкільна освіта» під час підготовки та оформлення курсових робіт, а також їх захисту.

*Сподіваюсь, шановні студентки(ти),
посібник допоможе Вам у підготовці,
оформленні та успішному захисті
курсівих робіт.
Автор*

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання й оформлення курсових робіт – один з важливих і перспективних видів дослідницької діяльності студентів у закладах вищої освіти (ЗВО). У творчій взаємодії студента і викладача формується особистість майбутнього фахівця, розвивається вміння вирішувати актуальні проблеми, самостійно орієнтуватися в науковій літературі, успішно застосовувати на практиці теоретичні знання.

Мета курсової роботи – розвиток навичок самостійної науково-пошукової діяльності під час проведення педагогічного дослідження, оформлення отриманих результатів та подальшого захисту.

Основні завдання курсової роботи:

- закріплення, систематизація та поглиблення теоретичних знань та практичних навичок студентів з лекційних курсів, практичних та семінарських занять, аби їх вміти застосувати до комплексного вирішення конкретного фахового завдання;

- розвиток умінь аналізувати окремі педагогічні об'єкти (категорії, поняття, явища тощо);

- набуття досвіду пошуку, опрацювання, критичного оцінювання достовірності та надійності інформації з різних наукових джерел у галузі педагогічних наук (монографічна, навчально-методична, періодична література, збірники наукових праць, дисертаційні праці тощо);

- збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері дошкільної освіти із використанням методів наукової діяльності;

- письмове оформлення отриманих результатів, формулювання конкретних висновків та практичних рекомендацій згідно теми курсової роботи;

- презентація отриманих результатів під час захисту.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Розглянемо основні етапи виконання курсової роботи:

- вибір теми курсової роботи;
- попередній пошук та підбір літератури з теми дослідження;
- складання спільно з науковим керівником попереднього плану та структури курсової роботи, а також календарного плану виконання окремих завдань;
  - визначення об'єкта, предмета, мети, завдань та можливих методів дослідження.
  - поглиблене опрацювання підбраної літератури з теми дослідження (порівняння, класифікація, узагальнення, критичний аналіз) та проведення подальшого пошуку літературних джерел;
  - формулювання теоретичних засад згідно теми педагогічного дослідження;
  - здійснення (за необхідності) емпіричного педагогічного дослідження, аналіз отриманих результатів та їх узагальнення;
  - написання наукового тексту курсової роботи згідно з її структурою (вступ, основна частина, висновки, рекомендації), оформлення додатків і списку використаних джерел; підбір ілюстративного матеріалу; редагування тексту курсової роботи згідно вимог до оформлення;
  - подання чорнового варіанту рукопису науковому керівникові;
  - доопрацювання роботи з урахуванням наданих зауважень та рекомендацій, остаточне чистове оформлення роботи;
  - подання фінальної версії роботи науковому керівникові, а також на кафедру для отримання рецензії і допуску до захисту;
  - захист курсової роботи.

Зазначимо, що наведена послідовність носить умовний характер, оскільки деякі етапи можуть проходити паралельно, або носити циклічний характер. Розглянемо більш детально деякі із зазначених етапів

2.1. Вибір теми курсової роботи

Тематика (перелік можливих тем) курсових робіт розробляється щорічно та затверджується рішенням кафедри. Тематика роботи має відповідати навчальному плану спеціальності 012 «Дошкільна освіта», враховувати проблематику сучасних педагогічних досліджень в Україні (<https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3014/>), а також в сфері дошкільної освіти.

Процедура визначення теми роботи, як правило, наступна:

- науковий керівник сам пропонує тему, виходячи зі своєї власної дослідницької діяльності і залучаючи до неї студентів;
- студент обирає тему, що відповідає його науковим інтересам.

Науковий керівник курсової роботи:

- формулює тему курсової роботи і разом зі студентом визначає мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження;
- надає допомогу у розробці календарного графіка роботи на весь період виконання;
- рекомендує студентові необхідну літературу, Web-ресурси;
- надає організаційну і науково-методичну допомогу шляхом проведення консультацій;
- контролює хід виконання роботи;
- періодично інформує кафедру про хід виконання роботи;
- перевіряє оформлення виконаної роботи відповідно до вимог, які ставляться до такого виду робіт;
- готує рецензію на курсову роботу.

Обов'язки студента: 1) обрати тему курсової роботи; 2) скласти індивідуальний план щодо її виконання; 3) визначити перелік питань і практичних матеріалів, які належить вивчити й зібрати під час практик; 4) дібрати наукові джерела, які доцільно використати при виконанні кваліфікаційної роботи; 5) підготувати курсову роботу відповідно до індивідуального графіку та згідно з цим положенням; 6) захистити курсову роботу, продемонструвавши рівень своєї наукової кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.

2.2. Завдання на курсову роботу та календарний план їх виконання

Після обрання і погодження з керівником теми дослідницької роботи, складається попередній план курсової роботи (рукопису), а також календарний план виконання окремих завдань. Такий план полегшує контроль за виконанням різних видів робіт. Основну роботу студент виконує самостійно, звертаючись за консультаціями до наукового керівника і звітуючи перед ним у міру виконання окремих частин і роботи в цілому.

Завдання на курсову роботу студенту (визначається кафедрою, затверджуються завідувачем кафедри) і видається студенту. У завданні зазначаються: тема роботи; *термін здачі студентом закінченої роботи*, який встановлюється рішенням кафедри з урахуванням часу, необхідного для отримання рецензії керівника, візи завідувача кафедри про допуск до захисту; вихідні дані до роботи повинні визначати характеристики умов, засобів та методів, які характеризують спрямованість педагогічного дослідження, конкретизують методику розв'язання теоретичних проблем тощо; зміст завдань на курсову роботу студенту (перелік питань, які повинні бути розроблені). Зазначаються конкретні завдання. Формулювання цих завдань з кожної частини роботи повинно починатися зі слів: «Розробити...», «Обґрунтувати...», «Оптимізувати...», «Провести аналіз...» тощо. Завдання підписується науковим керівником, а також студентом, який своїм підписом засвідчує дату отримання завдання для виконання.

Календарний план. На основі затвердженого завдання та у відповідності до графіку виконання курсової роботи розробляється *календарний план роботи* над темою. У календарний план виконання роботи записуються основні етапи роботи і приблизні терміни початку і закінчення. При розробці календарного плану слід керуватись наступним : у початковий період виконання роботи планується пошук і вивчення літературних джерел; далі уточнюються методичні питання аналізу об'єкта роботи та оцінюються особливості навчально-виховного закладу, на базі якого робота виконуватиметься (за наявності); дата завершення курсової роботи встановлюється графіком виконання роботи, що враховує період часу, необхідний для рецензування, підготовки студента до захисту.

Увага! Для оперативної комунікації викладач-студент можна використати Диск Google, до якого матиме доступ і студент і викладач, оскільки там зручно тримати всі матеріали щодо курсової роботи.

2.2. Опрацювання літератури

Розглянемо виконання етапів, які спрямовані на опрацювання літератури. Курсова робота, незалежно від спрямування і характеру теми, має виконуватись на основі первинної або вторинної інформації. До послуг студента можуть бути такі джерела інформації:

- наукові журнали психолого-педагогічного спрямування (наприклад, наукова періодика України <https://cutt.ly/hT2Urqpr>);
- фактичні дані, що характеризують діяльність закладів освіти на основі інформація Державної служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>;
- інформація, що розміщена на інтернет-сайтах шкіл, ЗДО, ЗВО, МОН України, Держстату України, НАПН України тощо);
- законодавчі та інші нормативні акти, що регулюють діяльність закладів освіти в Україні.

На початку бажано проводити вивчення літературних джерел з тематики роботи загального спрямування, а потім переходити до більш конкретних. Вивчення наукових публікацій доцільно проводити наступним чином: загальне ознайомлення з назвами праць та анотаціями; перегляд змісту публікацій, які найбільше відповідають тематиці курсової роботи; виписка матеріалів із зазначенням посилання на дане джерело та фіксування сторінки, яка містить виписану інформацію, аби потім коректно оформити цитування в рукописі курсової роботи; критичний аналіз записаного матеріалу, запис власних думок, порівняння з іншими джерелами тощо, аби надалі даний фрагмент використати в майбутній курсовій роботі. Важливо не тільки констатувати зібрану інформацію, але й опрацювати її, виявляти власне ставлення до неї як науковця.

Основні напрямки роботи з літературою:

- вивчення історії і сучасного стану проблеми у психолого-педагогічній літературі, у суміжних науках (предметні методики, соціологія, медицина

та ін.), а також у філософії, оскільки вона розглядає ряд фундаментальних проблем психології та педагогіки. Як правило, цей процес триває найбільш інтенсивно на початку дослідження, а далі необхідно підтримувати необхідну особистісну інформаційну насиченість щодо досліджуваної проблеми;

- виявлення вчених, які дотримуються тієї чи іншої точки зору щодо даної проблеми, виявлення суперечливих думок тощо;

- аналіз існуючих підходів до розгляду даної проблеми; осмислення сутності кожного з них, а також переваг та недоліків (на думку дослідника);

- виявлення в результаті аналізу неузгодженості в літературі, що потрібно перевірити у процесі дослідно-експериментальної роботи.

Перш ніж приступати до читання наукової літератури, необхідно **скласти словник основних понять**, аби уникнути різночитань.

Бажано спочатку виписати всі поняття, а потім розпочати пошук визначень (тлумачень), для чого дослідник переглядає:

- енциклопедії, тлумачні словники: загальні і спеціальні (філософський енциклопедичний словник, педагогічна енциклопедія і т.д.);

- зміст і предметні покажчики основних підручників і монографій за тематикою (проблемою) дослідження.

Знайдені в різних джерелах визначення надалі можна порівнювати, узагальнювати, класифікувати, аналізувати і т.п. Результати цієї обробки можна упорядкувати у виді наступних записів:

- опис основних понять і логічних зв'язків між ними. Цей опис задає понятійний апарат майбутнього дослідження;

- аналіз, порівняння, зіставлення різних тлумачень того самого поняття;

- класифікація виділених понять (термінів) за якими-небудь параметрами.

У результаті дослідник має прийти до одного з таких висновків:

- обрати певне тлумачення того чи іншого поняття за основу у власному дослідженні з певною аргументацією;

- прийти до необхідності формулювання свого власного тлумачення (визначення) певного поняття в силу того, що жодне з існуючих тлумачень не відповідає, на його думку, суті описуваної даним поняттям реальності. У цьому випадку він наводить письмове трактування поняття і аргументовано пояснює свій варіант такого формулювання у контексті даного дослідження.

Формування понятійного апарату дослідження допомагає не тільки засвоїти мову даної науки, але й усвідомити свої інформаційні потреби, окреслити їх межі.

Бібліотечні каталоги, які є основою бібліографічного пошуку, є двох видів:

- систематичні (опис літературних джерел за галузями знань);

- алфавітні (прізвища авторів чи назви видань).

Існують також допоміжні каталоги (періодика, статті тощо).

Бібліографічні та реферативні видання – містять інформацію про публікації та їх короткий зміст. Такі видання в нашій державі готують Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Український інститут науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ) та інші установи.

Порядок вивчення інформаційного документа, як правило, наступний:

- вивчення змісту, передмови (вступ), висновків;
- загальний перегляд структури видання;
- ретельний перегляд розділів (параграфів, ілюстрацій, таблиць тощо), які зв'язані з тематикою дослідження;
- конспектування найбільш важливих частин видання з обов'язковим посиланням на окремі сторінки у випадку використання цитат;
- зазначити, що нового, оригінального вносить автор кожної роботи, висловити своє відношення до авторських позицій і одержаних ними висновків.

Поширені пошукові системи:

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського:
<http://www.nbuv.gov.ua>.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України <https://dnrb.gov.ua/ua/>

Google Scholar/ Академія – наукометрична база, де науковець може створити власний обліковий запис/профіль, додати свої публікації, після чого сервіс автоматично, миттєво, обрахує *h*-індекс науковця. **Google Академія** дозволяє знайти дослідження, яке найбільш відповідає запиту користувача. Функції Google Академії: пошук у різних джерелах та знаходження статті, анотації та бібліографічного посилання; розміщення в Інтернеті повної версії власних статей вченого з бібліотеки; інформування про ключові статті в галузі дослідження.

Пошукові системи проводять відбір необхідного змісту для користувачів шляхом **сканування** (виявлення фрагментів змісту), **індексування** (класифікація фрагментів змісту), **визначення рейтингу** (вибір найбільш значущих для користувача фрагментів змісту). Таким чином, отримують результати – посилання на сайти, статті, книги тощо.

Основні поради щодо пошуку інформації в **Internet**:

- виробити систему ключових слів, згідно тематики дослідження;
- починати пошук з найбільш потужних пошукових серверів Google та ін, а потім переходити до тематичних серверів.

Увага! <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/> – це е-адреса наукової бібліотеки УжНУ, яка завжди до Ваших послуг під час пошуку літератури.

2.3. Дотримання академічної доброчесності. Мова і стиль курсової роботи

Поняття про академічну доброчесність¹

1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої)

---

¹ Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. Стаття 42. Академічна доброчесність

діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

4. Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

– необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

– надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

– вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

5. За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

– відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;

– позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;

– відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

– позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

6. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

– повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

– повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

– відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

– позбавлення академічної стипендії;

– позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Мова і стиль курсової роботи

У наукові праці має бути дотримана єдність стилю викладу, забезпечена орфографічна, синтаксична, стилістична грамотність відповідно до норм сучасної української мови, а також наукова лексика (слова характерні для наукового стилю). Найбільш уживані функціонально-лексичні приклади:

● послідовність викладу думки – *передусім; спочатку; з одного боку, з іншого боку; по-перше, по-друге, по-третє; водночас; далі; після того як; нарешті; насамкінець; наостанку;*

● причинно-наслідкові відношення – *оскільки; водночас; тому; з огляду на те, що; завдяки тому, що; у зв'язку з тим, що; зважаючи на те, що; через те, що; окрім того; якщо ..., то; таким чином; внаслідок; у результаті; зважаючи на викладене вище; з огляду на те, що; це спричиняється тим, що;*

● засіб зв'язку – *такий; названий; зазначений; даний; цей;*

● доведення – *дійсно, насправді, очевидно;*

● протиставлення – *з іншого боку; втім; навпаки; в той самий час; проте; але; однак;*

• ступінь вірогідності результатів – дійсно; очевидно; звісно; безумовно, звичайно; звісно; адже; безперечно; певно; певна річ; як видно; ймовірно; мабуть; можливо;

• перелік – по-перше, по-друге, по-третє; на першому етапі, на другому етапі; далі; нарешті. Якщо перелік містить логічно завершені фрази, то їх розпочинають з великих літер, позначають арабськими цифрами і відокремлюють одна від одної крапками і абзацними відступами. Для виділення переліку у формі незакінчених фраз:

- наводять кожну з малої літери;
- позначають арабськими цифрами чи маркерами;
- відокремлюють одну фразу від іншої крапкою з комою;
- елементи переліку узгоджують із вихідною фразою, яку не рекомендується переривати на сполучнику чи прийменнику (із, що, як, на, в та ін.);

• узагальнення, висновок, підсумовування – таким чином; зауважимо; відтак; узагальнюючи сказане; звідси; зважаючи на викладене вище; підбиваючи висновок; отже; з розглянутого можна зробити такі висновки;

• переказ, вказівка на джерело чи автора думки – ... стверджував, що ...; ... зазначав, що ...; згідно концепції ...; з точки зору ...; ... дійшов висновку, що ...; автор виокремлює (виділяє, узагальнює, пропонує, наголошує, рекомендує, зазначає, вважає); за словами ...; на думку ...; за даними ...; трактування поняття ... детально викладено в праці ...; як стверджує ...; тестування проводили за методикою, розробленою ...; спираючись на висновки ..., можна стверджувати, що .... У випадку висловлювання власних думок замість «я» вживають «ми» (на наш погляд; з нашого погляду; ми вважаємо, що), а також використовують виклад від третьої особи (на думку автора/опонента, автор вважає), речення з пасивним станом (у ході дослідження розроблено, уточнено, проаналізовано, узагальнено) тощо;

• цитування – ... зазначав/зазначає (підкреслював/підкреслює, писав/пише, зазначав/зазначає); як підкреслює ... : «...»; на думку ... : «...»; ... зазначав з цього приводу: «...»; «..., – описує ... , – ...»; «..., – зазначає ... , – ...»; ... вважає, що «...»; іншу точку зору знаходимо в ... : «...»; ... дотримується іншої точки зору, згідно з якою «...»; згідно з уявленнями ... : «...»; згідно з ... : «...»;

• найбільш уживані скорочення – р. – рік; рр. – роки (але 90-ті роки); ст. – століття; м. – місто; т. – том; с. – сторінка; див. – дивись; табл. – таблиця; рис. – рисунок; та ін. – та інше; і т. п. – і тому подібне; і т.д. – і так далі; тис. – тисяча; млн – мільйон; млрд – мільярд (останні два скорочення пишуться без крапки);

• слова-маркери до анотацій/висновків тощо.

Акцентовано (увагу на)	Запропоновано заходи щодо...
Апробовано підхід	Зафіксовано
Аргументовано, що	Здійснено
Безпосередньо у Києві	Знайдено
Введено в науковий обіг	Зосереджено увагу

Вдосконалено	Зроблено висновок
Виведено <i>формулу</i>	З'ясовано
Вивчено <i>вплив</i>	Модифіковано
Виділено <i>операції</i>	На базі
Визначено <i>методику, перспективи, шляхи, складові, умови, орієнтацію...</i>	На конкретних прикладах На основі узагальнення
Викладено <i>заходи, аспекти, авторську інтерпретацію, схему, методику...</i>	На підставі теоретико-емпіричних досліджень проаналізовано
Виконано <i>порівняльний аналіз,</i>	Наведено
Використано <i>документи, акти...</i>	Надано оцінку
Вирішено <i>проблему</i>	Обговорено <i>необхідність, неможливість, принципи роботи</i>
Висвітлено <i>питання, проблеми, досвід, роль...</i>	Обрано метод Обраховано <i>вартість</i>
Висновки дослідження <i>про склад, ...можна використовувати у курсах...</i>	Обумовлено Представлено Продемонстровано
Висунуто <i>пропозиції</i>	Прослідковано
Виходячи з цього,	Простежено <i>проблеми, методи...</i>
Виявлено <i>чинники</i>	Реалізовано <i>методику</i>
Відмічено	Рекомендовано
Віднайдено <i>матеріали</i>	Оцінено
Відображено	Розглянуто <i>особливості, підходи...</i>
Впродовж	Розкрито <i>зміст, суть, поняття...</i>
Враховано	Розроблено
Встановлено <i>можливість, критерії...</i>	Синтезовано
Доведено <i>високу ефективність...</i>	Систематизовано
Дозволено	Створено
Досліджено <i>вплив, властивості</i>	Сформовано
Досягнуто	У ході експерименту обґрунтовано
За результатами спостережень	Установлено <i>тенденції</i>
Задokumentовано	Уточнено <i>сутність поняття</i>
Залежно	

Посилання у курсовій роботі (див. 4.4. Список використаних джерел).

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Орієнтовна структура курсової роботи може мати такі основні позиції:

1. Титульний аркуш (додаток А1).
2. Зміст (див. додаток).
3. Перелік умовних скорочень (за необхідності).
4. Вступ:
  - ❖ Актуальність теми.
  - ❖ Об'єкт дослідження.
  - ❖ Предмет дослідження.
  - ❖ Мета дослідження.
  - ❖ Гіпотеза дослідження (за необхідності).
  - ❖ Завдання дослідження.
  - ❖ Методи та організація дослідження.
  - ❖ База дослідження (за наявності; передбачає вичерпну інформацію про навчальний заклад, клас, групу і т. п., де проводилося дослідження).
  - ❖ Науково-теоретичне значення одержаних результатів (за наявності).
  - ❖ Практичне значення.
  - ❖ Апробація результатів роботи (за наявності; вказується, на яких наукових конференціях та інших заходах оприлюднено результати досліджень, що включені до роботи).
  - ❖ Публікації (за наявності; вказується, в скількох статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій опубліковано результати роботи).
  - ❖ Структура та обсяг наукової роботи.
5. Основна частина (кілька розділів, див. додаток Б).
6. Висновки.
7. Список використаних джерел.
8. Додатки (за необхідності).

Кожен структурний елемент починається з нової сторінки.

Рекомендації до окремих елементів

1. Титульний аркуш (визначається кафедрою, див. додаток).

2. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема, вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел та ін.

3. Перелік умовних скорочень (за необхідності).

Якщо в роботі використано специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути подано у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік потрібно друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальну розшифровку.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Проект переліку умовних скорочень

ЗВО	– Заклад вищої освіти
МОН України	– Міністерство освіти і науки України
УжНУ	– Ужгородський національний університет
ІКТ	– інформаційно-комунікаційні технології
ОПП	– освітньо-професійна програма
НУШ	– Нова українська школа
ЗДО	– заклад дошкільної освіти
БКДО	– Базовий компонент дошкільної освіти
ЕК	– екзаменаційна комісія

4. Вступ роботи розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ повинен містити коротку характеристику теоретичного та прикладного значення досліджуваної проблеми.

Для курсових робіт приводять, як правило, такі характеристики: актуальність теми дослідження, проблема, об'єкт і предмет дослідження, мета, гіпотеза (за необхідності), завдання, організація та методи дослідження, експериментальна база дослідження (за наявності), надійність та вірогідність, наукова новизна і теоретичне значення (за необхідності), практичне значення, апробація роботи, публікації (за наявності), структура й обсяг роботи.

Актуальність теми дослідження

Підготовка педагогічного дослідження розпочинається з конкретизації, уточнення його проблеми, цілей задач, оскільки від них залежить вибір виду дослідження, а останні вимагають різних витрат сил, ресурсів та часу. Доцільно досліднику зважати на принцип економії сил і ресурсів для проведення дослідження: матеріальні, часові і інтелектуальні витрати на проведення дослідження мають відповідати його проблемі, цілям, завданням і, водночас, бути мінімально достатніми для вирішення поставленої проблеми, досягнення цілей дослідження.

Аналогічно формулюються на початку проблема, мета і завдання дослідження, а упродовж усієї роботи вони будуть уточнюватися. Проаналізуємо окремі питання такої діяльності.

Проблема дослідження – деяке достатньо важливе, проте ще не вирішене в науці чи практиці питання. Постановка проблеми – початок будь-якого дослідження.

Обґрунтування **актуальності дослідження** – означає пояснення необхідності вивчення даної проблеми у теперішній час. Слід розрізняти практичну та наукову актуальність. Дослідження варто розпочинати, якщо вони співпадають. Актуальність дослідження означає важливість його для науки і практики.

Вибір та уточнення **теми дослідження** – визначення тих конкретних питань, на які дане дослідження має дати відповідь. Фактично це назва того, чим займається дослідник.

Мета дослідження – очікувані кінцеві наукові результати, які дослідник прагне досягнути в результаті його проведення. Правильна постановка мети дає змогу чітко визначити тактику і стратегію дослідження, його загальну логіку та спрямованість. Після формулювання проблеми, визначення об'єкта і предмета дослідження встановлюється його мета. Предмет конкретизується в меті та завданнях дослідження. Під час формулювання мети дослідник визначає результат, який прагне одержати.

Завдання дослідження конкретизують мету дослідження та визначають послідовність її досягнення; покликані дати уявлення про те, що слід зробити для досягнення мети. Завдання (на відміну від мети) – це зміст усіх послідовних етапів організації і проведення дослідження, які спрямовані для досягнення мети. Для курсової роботи таких завдань може бути не більше чотирьох.

Об'єкт і предмет дослідження. **Об'єкт дослідження** – матеріальний чи ідеальний об'єкт, який у даному випадку вивчається, тобто з яким проводиться заплановане експериментальне дослідження. Той самий об'єкт науки може бути предметом різних досліджень (наприклад, «освітній процес» вивчають психологи, фізіологи, соціологи, педагоги, проте у всіх них різний предмет дослідження). Об'єкт належить всім, а предмет – знаходиться в полі зору окремого дослідника, це його особистісне бачення об'єкта. Об'єкт дослідження – це об'єктивна сукупність властивостей, що є джерелом інформації, полем наукового пошуку; це процес або явище, що існують незалежно від дослідника і на які звернено його увагу. Визначаючи об'єкт, ми відповідаємо на питання про те, що нами розглядається. До **предмета дослідження** включаються лише ті елементи, зв'язки, відношення об'єкта, що підлягають вивченню в даній роботі. Предмет дослідження часто збігається з його темою, перегукується з нею за формулюванням. Об'єкт дає відповідь на питання «Що досліджується», а предмет визначає/деталізує окремі аспекти аналізу досліджуваної проблеми. Отже, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом, те, що в цьому об'єкті дістає наукове пояснення.

Методи дослідження

Наприклад:

- **теоретичні методи** (аналіз, осмислення, систематизація та узагальнення відомостей філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури з проблем дослідження, навчальних програм з педагогічних дисциплін і педагогічної практики) з метою визначення стану розробленості досліджуваної проблеми;

- **емпіричні методи** (анкетування, педагогічне спостереження, індивідуальні та групові бесіди, аналіз продуктів діяльності), аби вивчити та узагальнити сучасний педагогічний досвід застосування мікрвикладання як засобу активізації пізнавальної діяльності з циклу психолого-педагогічних та фахових дисциплін під час підготовки майбутніх учителів;

- **методи математичної статистики** для кількісного аналізу отриманих даних та якісної інтерпретації результатів дослідження.

Науково-теоретичне значення одержаних результатів (якщо є)

Наукова новизна характеризує особистий внесок автора щодо розв'язання досліджуваної проблеми.

Практичне значення одержаних результатів

Основні рекомендації щодо формулювання **практичного значення одержаних результатів** завершеного педагогічного дослідження:

- звертати увагу на те, що до практичних результатів проведеного дослідження, як правило, належать розроблені автором нові навчально-методичні посібники, рекомендації, правила, програми, методики, діагностики, навчальне чи діагностичне обладнання тощо;

- визначити конкретні проблеми педагогічної практики, які пов'язані з тематикою дослідження і можуть бути вирішені;

- обґрунтувати наступність та доцільність впровадження одержаних результатів, що сприятимуть позитивним змінам в практиці за умови мінімальних матеріальних і моральних витрат;

- вказати (при можливості) оцінку можливого ефекту від впровадження;

- визначити критерії ефективності впровадження.

Приклади формулювання окремих характеристик наукового апарату дослідження на основі дисертаційних праць вчених України у сфері дошкільної освіти

Бутенко О.Г. Виховання шанобливого ставлення до матері у старших дошкільників: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». Одеса, 2011. 20 с.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність педагогічних умов виховання шанобливого ставлення до матері у старших дошкільників.

Завдання дослідження:

1. Визначити зміст і структуру понять «шанобливе ставлення дитини до матері» і «вихованість в дитини шанобливого ставлення до матері»; уточнити співвідношення понять «відносини», «взаємовідносини», «ставлення».

2. Визначити компоненти, критерії, показники і схарактеризувати рівні вихованості у старших дошкільників шанобливого ставлення до матері.

3. Виявити й обґрунтувати педагогічні умови виховання у старших дошкільників шанобливого ставлення до матері.

4. Розробити й апробувати експериментальну модель і методику реалізації педагогічних умов виховання у старших дошкільників шанобливого ставлення до матері.

Об'єкт дослідження – моральне виховання дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – методика виховання шанобливого ставлення до матері в дітей старшого дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження: виховання шанобливого ставлення до матері у старших дошкільників буде ефективним через реалізацію в роботі дошкільного навчального закладу таких педагогічних умов: інтеграції сімейного та суспільного виховання у процесі виховання шанобливого ставлення до матері у старших дошкільників; створення сприятливого психологічного клімату в дошкільному навчальному закладі та родині; суб'єкт-суб'єктної зорієнтованості відносин у системі «дорослий-дитина».

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження:** з метою обґрунтування змісту понять «шанобливе ставлення дитини до матері» і «вихованість в дитини шанобливого ставлення до матері», визначення його структури, критеріїв, показників, педагогічних умов виховання у старших дошкільників шанобливого ставлення до матері, уточнення понятійного апарату дослідження використано метод аналізу й узагальнення наукових даних філософської, психолого-педагогічної і методичної літератури; для визначення рівнів вихованості досліджуваного явища у старших дошкільників, особливостей впливу педагогів і батьків на процес виховання в дітей шанобливого ставлення до матері використано спостереження, бесіди, анкетування, вивчення продуктів діяльності дітей і планів навчально-виховної роботи вихователів дошкільних навчальних закладів; з метою визначення ефективності педагогічних умов виховання в дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до матері використано метод педагогічного експерименту; для виявлення достовірності експериментальної методики, кількісного та якісного аналізу отриманих даних використано методи математичної статистики.

Микитейчук Х.І. Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. 22 с.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретичні й дидактичні засади підготовки дитини до школи в Республіці Польща та виявити перспективи творчої реалізації ідей позитивного досвіду в дошкільній освіті України.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Охарактеризувати підготовку дитини до школи як науково-педагогічну проблему й здійснити сутнісний аналіз її основних дефініцій на основі польської літератури.

2. Простежити питання підготовки дитини до школи в освітній політиці Республіки Польща.

3. Висвітлити зміст та методичні основи педагогічної роботи з підготовки дитини до школи в дошкільних закладах Польщі.

4. Актуалізувати ідеї польського досвіду підготовки дітей до школи в умовах модернізації передшкільної освіти України.

Об'єкт дослідження – передшкільна освіта у Республіці Польща.

Предмет дослідження – педагогічний процес підготовки дитини до школи в дошкільних закладах Республіки Польща.

Методи дослідження. У процесі наукового пошуку використано комплекс методів: загальнонаукові (аналіз і систематизація бібліографії проблеми підготовки дитини до школи; аналіз, систематизація та узагальнення науковотеоретичних матеріалів для розкриття сутності досліджуваної проблеми та її основних дефініцій; проблемно-цільовий аналіз законодавчих і нормативних актів, матеріалів періодичної преси та мережі Інтернет для висвітлення питання підготовки дітей до школи в контексті польських освітніх реформ; узагальнення та класифікація дидактичних аспектів підготовки дитини до школи в Польщі); історичні (хронологічний та ретроспективний – для історіографічного аналізу розвитку проблеми підготовки до школи в педагогічній науці); компаративний аналіз, прогностика й екстраполяція (опис можливостей творчого використання ідей позитивного польського досвіду в українській теорії і практиці підготовки дитини до школи); емпіричні (обсерваційні – спостереження за роботою дошкільних закладів у польських містах (Кельци, Радом, Краків, Ярослав), діагностичні – анкетування, бесіди з педагогами, вивчення документації з метою збору первинної педагогічної інформації щодо окремих питань функціонування передшкільної освіти в Польщі й Україні).

Скрипник Н.І. Виховання толерантних взаємостосунків у дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. Умань, 2011. 20 с.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови виховання толерантних взаємостосунків у старших дошкільників.

Гіпотеза дослідження. Виховання толерантних взаємостосунків у дітей старшого дошкільного віку буде успішним за таких педагогічних умов: цілеспрямованої і конструктивної взаємодії педагогів і сім'ї з метою створення толерантного виховного середовища; формування у старших дошкільників комплексу знань, умінь та навичок толерантних взаємостосунків; використання сукупності форм і методів, які забезпечують виховання у дітей толерантних взаємостосунків.

Відповідно до мети та гіпотези визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми в науковій літературі та педагогічній практиці.
2. Визначити сутність поняття «виховання толерантних взаємостосунків у дітей старшого дошкільного віку».
3. Уточнити структуру (компоненти, критерії, показники і рівні) вихованості у старших дошкільників толерантних взаємостосунків.
4. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови виховання у старших дошкільників толерантних взаємостосунків.

Об'єкт дослідження – процес виховання дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – педагогічні умови виховання у дітей старшого дошкільного віку толерантних взаємостосунків.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження:

теоретичні – аналіз історичної, психологічної, педагогічної, методичної літератури дали змогу визначити об'єкт, предмет, мету дослідження, сформулювати його завдання, уточнити сутність поняття «виховання толерантних взаємостосунків у старших дошкільників», визначити особливості їх виховання у дітей старшого дошкільного віку; синтез, порівняння, класифікація, систематизація й узагальнення теоретичних та емпіричних даних стали у пригоді при розробці і теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов виховання у старших дошкільників толерантних взаємостосунків;

емпіричні – спостереження, бесіди, анкетування, вивчення продуктів діяльності дітей та педагогів, педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) сприяли визначенню рівнів вихованості у старших дошкільників толерантних взаємостосунків, особливостей впливу на оволодіння дітьми необхідних знань, умінь і навичок дорослих, доведенню доцільності розроблених нами педагогічних умов виховання у дітей старшого дошкільного віку толерантних взаємостосунків;

методи математичної статистики використано для узагальнення, якісного і кількісного аналізу експериментальних даних.

Харківська А. І. Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури : дис. ... доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Українська інженерно-педагогічна академія, Харків, 2021. 282 с.

Мета дослідження полягає у підвищенні рівня розвитку КК майбутніх вихователів ЗДО в умовах магістратури шляхом теоретичного обґрунтування, розроблення та експериментальної перевірки ефективності структурно-функціональної моделі системи розвитку даної культури.

Відповідно до теми поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан опрацювання проблеми розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури у педагогічній теорії та практиці.

2. На основі аналізу науково-педагогічної та спеціальної літератури визначити базові поняття дослідження «комунікативна культура майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», «розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури» й уточнити її структуру.

3. Розробити критерії, показники та рівні розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

4. Теоретично обґрунтувати та розробити структурно-функціональну модель системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

5. Практично реалізувати та експериментально перевірити ефективність розробленої структурно-функціональної моделі системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки вихователів дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – структурно-функціональна модель системи розвитку КК майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

Для вирішення поставлених завдань на різних етапах наукового пошуку використані такі **методи дослідження**: теоретичні: системний і порівняльний аналіз: філософської, педагогічної, психологічної, спеціальної літератури, довідникової, навчально-методичної та інструктивно-нормативної документації з метою вивчення стану розробки дослідження та розробки поняттєво-категоріального апарату; вивчення й узагальнення практичного педагогічного досвіду, що дозволить визначити сутність і структурні компоненти комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури; метод моделювання під час розробки системи комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури; узагальнення результатів педагогічного експерименту з метою перевірки ефективності системи означеного процесу; емпіричні: педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) для перевірки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури; діагностичні методи (метод збору інформації, опитування, анкетування, педагогічне спостереження) із метою виявлення проблем і суперечностей у розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури та визначення рівня їх професійної підготовки; метод узагальнення незалежних характеристик; методи математичної статистики для обробки експериментальних даних, кількісного та якісного аналізу емпіричного матеріалу, інтерпретації результатів дослідження та підтвердження сформульованої гіпотези.

5. Основна частина курсової роботи містить ґрунтовний виклад усього дослідження і складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтування застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу можна сформулювати висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Розділи основної частини (як правило, два) містять:

- теоретичний аналіз проблеми шляхом огляду літератури за темою і вибір напрямків досліджень. Наприклад, виклад історії і теорії досліджуваного питання, критичний аналіз літератури, вказати погляди автора;

- систематизацію і узагальнення фактів з використанням необхідних ілюстрацій (схеми, графіки тощо);

- виклад загальної методики і основних методів досліджень;

- експериментальну частину і методичку досліджень;

- відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження з належною (статистичною при необхідності) обробкою одержаних результатів;

- аналіз і узагальнення результатів досліджень, аргументовані висновки, обґрунтовані пропозиції та рекомендації.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній, чітко визначеній автором ідеї.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми.

У другому розділі обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач та їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методичку проведення досліджень. У цьому розділі вказується місце і час проведення емпіричного дослідження (за наявності).

6. Висновки – стислі і конкретні твердження, формулювання яких спирається на факти, доведення тощо.

Як правило, у висновках: обов'язково зазначають, що: вдосконалено; набуло подальшого розвитку; наголошують на якісних та кількісних показниках здобутих результатів у відповідності з поставленими завданнями (бажано у такій же наступності), даються пропозиції та рекомендації щодо їх використання; вказуються перспективні напрями подальшого дослідження проблеми.

Висновки повинні чітко відображати зміст роботи. Кожне завдання має бути вирішене і відображене у висновках. Подаються найбільш важливі науково-практичні результати, отримані в процесі дослідження, формулюються рекомендації, що вказують на можливість наукового (за наявності) та практичного використання отриманих результатів.

7. Список використаних джерел (бажано не менше 20, вітчизняні та зарубіжні публікації, з яких основна частина за останні 5-10 років) – бібліографічний опис інформаційних джерел, які використано в процесі наукового дослідження.

8. Додатки – допоміжний матеріал, який сприяє висвітленню теми дослідження. Як правило, це різноманітні таблиці, схеми, рисунки, результати розрахунків тощо.

4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги

Титульний аркуш (див. додаток А). Зміст подають на початку роботи (див. додаток Б).

Курсову роботу друкують за допомогою принтера (через 1,5 інтервали) на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) до тридцяти рядків на сторінці. Шрифт Times New Roman, висота pt14. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий не менше 20 мм (як правило, 2,5-3 см); правий не менше 10 мм (як правило, 1-2 см); верхній не менше 20 мм (як правило, 2 см); нижній не менше 20 мм (як правило, 2 см).

Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності.

Для курсової роботи рекомендований **обсяг 30-40 сторінок** основного тексту (це весь текст рукопису до списку джерел), бажано **не менше 20 опрацьованих вітчизняних та зарубіжних літературних джерел**. Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин роботи «**ЗМІСТ**», «**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка **НЕ ставлять**. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між назвою розділу та назвою підрозділу (текстом) повинна дорівнювати 2 інтервалам. Відстань між текстом попереднього підрозділу та назвою наступного підрозділу – двом інтервалам

Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки. Якщо відстань до кінця сторінки складає менше 6 рядків то новий підрозділ доцільно перенести на іншу сторінку. До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

4.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами **без знака №**.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті (чи посередині) сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера.

Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто **НЕ можна** друкувати: «1.ВСТУП» або «Розділ 6.ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера розділу та його назви **крапку НЕ ставлять**, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Приклад, на основі дисертаційного дослідження Демченко М.О.²

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

1.1. Генеза категорії «компетентність» як професійно значущої характеристики особистості педагога

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти. Пункти та підпункти вводять в роботу лише при необхідності.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти тощо) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації в таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

² Демченко М.О. Формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів: дис. ... доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Держаний вищий навчальний заклад «Донбаський держаний педагогічний університет», Словянськ, 2020. 354 с.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.1».

Формули у роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). При невеликій кількості поданих формул їх можна нумерувати послідовно (не зв'язуючи з номером розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку (див. далі примітку до табл. 1).

4.3. Ілюстраційний та інший допоміжний матеріал

4.3.1. Рисунки

Ілюструють роботи, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, який допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невиправданним пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст-ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підписуноківий підпис).

Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.» (напр. «Рис. 3.1. Назва ілюстрації»). Нумерація означає, що це перший рисунок третього розділу
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацією, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не змінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Нижче приводимо приклад оформлення рисунку (стовпчикова діаграма, рис. 1; лінійна діаграма, рис. 2) і вказується номер джерела в квадратних дужках.

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке сприймання. Зручно скористатись можливостями комп'ютерної графіки (програми «Ексель» тощо).

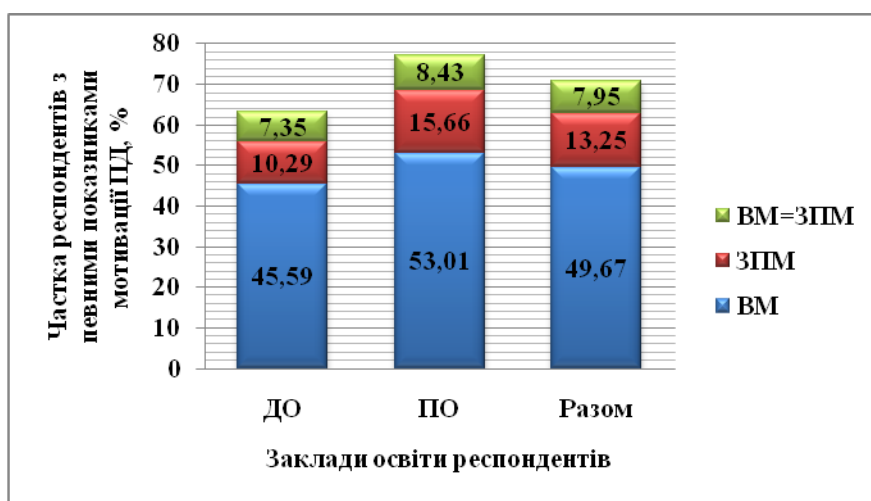

Рис. 1. Мотивація професійної діяльності педагогів ДО і ПО у випадку переваги показників внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації [номер джерела³]

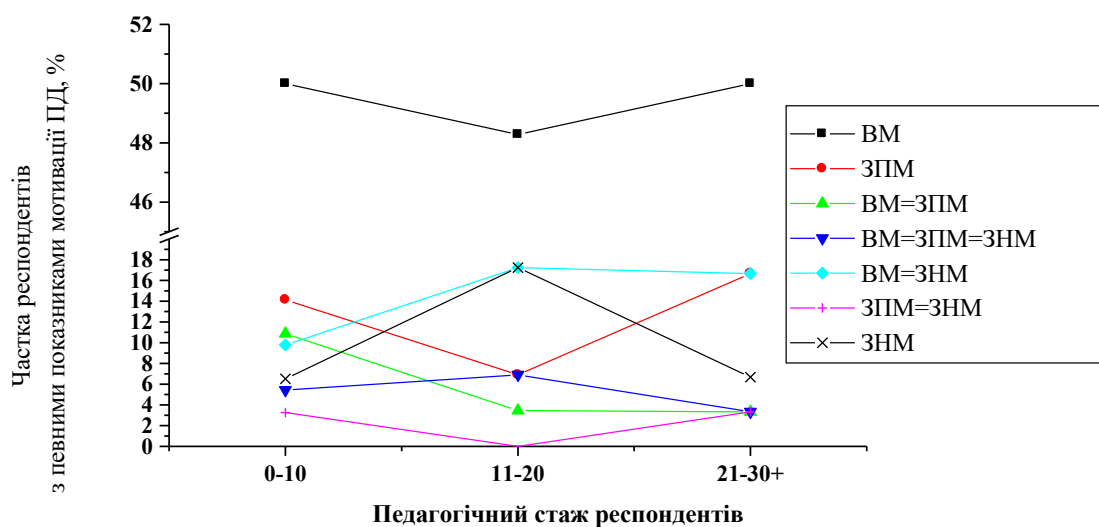

Рис. 2. Мотивація професійної діяльності залежно від педагогічного стажу [номер джерела⁴]

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис.3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «...як це показано на рис. 3.1».

³ Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214

⁴ Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214

4.3.2. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Посилання на таблиці вказують скорочено, наприклад, «... подано в табл. 1.1.» (перша таблиця першого розділу). Таблицю бажано розміщати на одній сторінці.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних та ін. символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Приклад побудови таблиці

Назва таблиці						Таблиця (номер)
Головка						Заголовки граф
						Підзаголовки граф
Рядки						
Боковик (заголовки рядків)	Графи (колонки)					

Нижче наводимо приклад оформлення таблиці (див. табл. 1) і вказується номер джерела в квадратних дужках.

Таблиця 1

Мотиваційні комплекси професійної діяльності педагогів ДО і ПО [номер джерела⁵]

Переважаючий тип мотивації	ДО		ПО		Разом	
	N	y %	N	y %	N	y %
ВМ	31	45,59	44	53,01	75	49,67
ЗПМ	7	10,29	13	15,66	20	13,25
ВМ=ЗПМ	5	7,35	7	8,43	12	7,95
ВМ=ЗПМ=ЗНМ	6	8,82	2	2,41	8	5,30
ВМ=ЗНМ	12	17,65	7	8,43	19	12,58
ЗПМ=ЗНМ	3	4,41	1	1,20	4	2,65
ЗНМ	4	5,88	9	10,84	13	8,61
Разом	68	100,00	83	100,00	151	100,00

Примітка: N – кількість респондентів

⁵ Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214

4.3.3. Формули

Під час використання формул необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил. Найбільші формули розміщують на окремих рядках. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані в формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають із слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення ($\times$ чи $*$) та ділення (:).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Інші нумерувати не рекомендується. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого берега сторінки без крапок від формули до її номера. Для набору формул доцільно скористатись можливостями комп'ютерного редактора формул.

4.3.4. Додатки

За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- приклади опитувальних бланків та листів відповідей респондентів, малюнки респондентів,
- зміст питань анкет та загальні таблиці їх обробки,
- інструкції і методики, які розроблені в процесі виконання роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки оформлюють як продовження рукопису роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, «Додаток А».

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, «Додаток А», «Додаток В» і т.д. Один додаток позначається як «Додаток А».

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В. 3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, (наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

4.4. Список використаних джерел

4.4.1. Правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні роботи дослідник повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які запозичені і наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, питання, вивченню яких присвячена кваліфікаційна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Треба мати на увазі, що у разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота знімається з розгляду.

Посилання на ілюстрації, формули вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис.1.2», «... у формулі (2.1)». На всі таблиці у роботі повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 1.2». «. У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3». Якщо ілюстраційний матеріал **НЕ автора курсової роботи**, то має бути відповідне посилання на працю зі списку використаних джерел.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в курсовій роботі. Посилання в тексті рукопису роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, [2, с. 17], де цифра 2 – порядковий номер джерела у списку використаних джерел, а с. 17 – сторінка на яку посилається студент. Якщо проблема висвітлюється в кількох працях, то можна вказати «... у працях [1-7; 16-21]...», але якщо аналізуються конкретні тексти, таблиці, рисунки тощо, то вказуються і сторінки, наприклад, [3, с. 112; 10, с. 45].

Зазначимо, що перелік використаних джерел обов'язково серед інших має включати і сучасні праці (як правило, останніх 5-10 років видання).

4.4.2. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Список використаних джерел слід формувати одним із таких способів:

- алфавітний – прізвища перших авторів або заголовки розміщені за алфавітом;
- хронологічний – застосовується принцип побудови за роками видання (використовується в тому випадку, якщо необхідно вказати розвиток наукової ідеї);
- у порядку появи посилань у тексті;
- тематичний – за темами чи розділами глав (використовується у випадку, коли необхідно підкреслити розвиток наукової ідеї).
- за видами видань – використовується для систематизації тематично однорідної літератури.

У психолого-педагогічних дослідженнях найбільш поширений алфавітний порядок. Вказані в списку публікації подають в наступному порядку:

- роботи вітчизняних й іноземних авторів, надрукованих російською та українською мовами в загальному алфавіті, зважаючи на транскрипцію написання;
- твори вітчизняних та іноземних авторів іноземними мовами.

Оформлення бібліографічних посилань у списку використаних джерел, згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015, вимагає знання норм і положень стандарту щодо різних типів джерел, використовуваних знаків, принципів поділу посилань на зони.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, які наводять у науковій праці:

<http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf

<https://cutt.ly/bUD8KV3>, <https://cutt.ly/uUD8Gm5>

Один автор

Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.

Богуш А.М. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі : монографія. Вид. 2-ге, доопр., допов. Кам'янець-Подільський : Рута, 2018. 390 с.

Рего Г.І. Дошкільне виховання у Закарпатті: витоки й історія розвитку (1836-1918 рр.) : монографія. НАПН України, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, Наук.-метод. центр «Укр. етнопедагогіка і народознав.». Ужгород : Патент, 2010. 256 с.

Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2019. 224 с.

Казанцева Л.І. Теоретичні засади навчання дітей старшого дошкільного віку української мови в полікультурному просторі України : монографія. Донецьк : Лондон-XXI, 2012. 340 с.

Ochrana F. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s.

Два автори

Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

Кадемія М.Ю., Шахіна І.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навч. посібник. Вінниця, ТОВ «Планер». 2011. 220 с.

Богуш А.М., Маліновська Н.В. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку : підруч. для учнів пед. коледжів спец. 012 «Дошкільна освіта». Київ : Слово, 2021. 334 с.

Богуш А.М., Гавриш Н.В. Розвиток мовлення дітей четвертого року життя : навч.-метод. посіб. для використання в закл. дошк. освіти. Київ : Генеза, 2019. 103 с.

Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посіб. 3-тє вид., допов. Київ : Слово, 2014. 302 с.

Три автори

Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень. К.: Вид. Ліра-К., 2018. 352 с.

Луцан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. 366 с.

Чотири і більше авторів

Використання педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в розробці змісту передшкільної освіти: монографія / В.Д. Будак та ін. / за заг. ред. В.Д. Будака, Т.М. Степанової. Київ : Слово, 2020. 388 с.

Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика : монографія / В.І. Бондар та ін. / за заг. ред. В.І. Бондаря. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. 306 с.

Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О.Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.

Артюх С.Ф., Лізан І.Я., Голоцьоров І.В., Несторук Н.А. Основи наукових досліджень: підручник. Х.: УПА, 2006. 277 с.

Енциклопедія сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.

Теорія та практика дошкільної освіти в сучасних експериментальних дослідженнях : монографія / Зайцева Л.І. та ін. / за ред. І.Г. Улюкаєвої. Харків : Діса плюс, 2015. 447 с.

Багатотомний документ

Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л.М. Яременко та ін.]. К. : Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, 2007. Ч. 2: Додатки, 2007. 573 с.

Матеріали/тези конференції

Староста Володимир. Оцінка педагогами власного рівня допитливості, творчого інтересу та прагнення до творчих досягнень. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : матеріали V Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Вінниця, 22-23 квітня 2021 р.). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 10. С. 316-320.

Словники

Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь. 1997. 376 с.

Дисертації

Печка Л.Є. Формування основ ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей 6-7 року життя у взаємодії дошкільного навчального закладу і початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2018. 283 с.

Семеняко Ю.Б. Виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08/ Бердян. держ. пед. ун-т. Бердянськ, 2019. 302 с.

Шульга І.М. Формування валеологічної культури у старших дошкільників і молодших школярів на засадах гендерного підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2016. 297 с.

Автореферати дисертацій

Беленька Г.В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Ін-т пробл. виховання НАПН України. Київ, 2012. 38 с.

Казанцева Л.І. Теоретичні і методичні засади навчання дітей старшого дошкільного віку української мови в полікультурному просторі: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». Одеса, 2014. 44 с.

Частина книги, періодичного продовжуваного видання/стаття в журналі

Загородня Л. Дитина в природному довкіллі: Впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. №6. С. 3-7.

Кравець Н.С. Екологічне виховання дітей дошкільного віку: дефінітивно-понятійна сутність проблеми. *Освітній простір України*. 2016. № 7. С. 131-138.

Демченко М.О. Використання засобів дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Електронне фахове наукове видання «Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету»*. 2021. № 10. С. 10-19. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2021.102/>.

Kalinina T.S., Karnaukhova A.V., Mashovets M.A., Shvaliuk T.M., Telna O.A. Practical implementation of inclusive preschool education in Ukraine. *REVIEW OF EDUCATION*. APR 2022. Vol. 10. Issue: 1. Article Number: e3311. DOI: 10.1002/rev3.3311. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000784364900001> (accessed on 01.06.2024).

Електронні ресурси

Анісімова О.Е. Використання засобів дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2021. Вип. 10. С. 10-19. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2021.102> (дата звернення: 17.12.2023).

Беленька Г. Підготовка вихователів дітей дошкільного віку: вектор євроінтеграції. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 35. С. 30-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2021_35_6 (дата звернення: 18.01.2024).

Беленька Г.В. Образна іграшка як засіб формування життєвих цінностей дитини. *Народна освіта*. 2019. Вип. 2. С. 118-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2019_2_19 (дата звернення: 18.01.2024).

Беленька Г.В., Пуйо О.І. Формування ціннісних орієнтирів дітей дошкільного віку: Сінгапур - Україна, порівняльний аспект. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2019. № 2. С. 6-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2019_2_3 (дата звернення: 18.01.2024).

Гнізділова О. Становлення і розвиток наукових шкіл у галузі дошкільної освіти (др. пол. XX - поч. XXI ст.). Педагогічні науки. 2018. Вип. 71. С. 119-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2018_71_23 (дата звернення: 10.12.2024).

Гнізділова О.А. Професійна підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язберезувальної компетенції у дітей дошкільного віку. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2014. Вип. 65. С. 231-237. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprrn_2014_65_46 (дата звернення: 10.12.2023).

Звіт ректора Ужгородського національного університету Смоланки Володимира Івановича за 2020 рік. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31322> (дата звернення: 04.04.2024).

Казанцева Л.І. Питання методики формування екологічної культури дітей дошкільного віку в координатах сучасних освітніх ідей. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. 2019. № 3. С. 26-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2019_3_7 (дата звернення: 17.01.2024).

Коновальчук І.І. Технологія організації інноваційної діяльності закладів дошкільної освіти. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2018. Вип. 4. С. 85-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2018_4_16 (дата звернення: 17.01.2024).

Кошель А.П., Кошель В.М., Міненко А.О. Розвиток soft skills у майбутніх вихователів ЗДО як необхідний компонент конкурентоспроможності на ринку праці. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. 2021. Вип. 12. С. 194-198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnichkpn_2021_12_36 (дата звернення: 10.12.2023).

Красовська О.О. Виявлення мотиваційного компонента професійної готовності студентів педагогічних факультетів до мистецько-освітньої діяльності. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 21(2). С. 129-134. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_21\(2\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_21(2)_31) (дата звернення: 10.12.2023).

Красовська О.О., Марчук О.О., Мельничук Л.Б., Шкабаріна М.А. Педагогічний аналіз готовності майбутніх вихователів до морального виховання старших дошкільників. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 32(1). С. 95-99. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2021_32\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2021_32(1)_22) (дата звернення: 03.01.2024).

Красовська О.О., Міськова Н.М., Люк Л.В., Кирилович О.Ф. Нові підходи та шляхи підготовки майбутніх вихователів до забезпечення наступності й перспективності змісту дошкільної та початкової освіти. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 29(1). С. 153-156. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_29\(1\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_29(1)_33) (дата звернення: 10.12.2023).

Староста В.І., Гошко О.В. Готовність вихователів закладів дошкільної освіти до інноваційної діяльності. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2018. Вип. 51. С. 81-85. DOI: 10.31652/2412-1142-2018-51-81-85. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/574> (дата звернення: 04.04.2023)

Староста В.І., Шикітка Г.М. Мотивація професійної діяльності педагогів дошкільної та початкової освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. Вип. 2(49). С. 208-214. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.208-214. URL: <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/issue/view/14879> (дата звернення: 04.04.2024).

Степанова Т. Шляхи підготовки дітей до школи в практиці роботи В.О. Сухомлинського. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2013. № 47. С. 188-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2013_47_31 (дата звернення: 17.01.2024).

Степанова Т.М. Феномен «передшкільна освіта» з позиції системного підходу. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2017. № 1. С. 140-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_1_31 (дата звернення: 17.01.2024).

Степанова Т.М. Педагогічна творчість у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2017. № 4. С. 505-508. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_4_97 (дата звернення: 17.01.2024).

Степанова Т.М. Розвиток соціальних умінь і навичок у дітей передшкільного віку в педагогічному вимірі Василя Сухомлинського. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. № 3(1). С. 155-159. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2018_3\(1\)__32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2018_3(1)__32) (дата звернення: 17.01.2024).

Танько Т. Теоретичні аспекти формування професійно-значущих якостей особистості вчителя, вихователя закладу дошкільної освіти. Освітній простір України. 2018. Вип. 14. С. 126-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oru_2018_14_21 (дата звернення: 17.01.2024).

Танько Т.П., Тарарак Н.Г. Підготовка вихователів до організації методичної роботи в закладах дошкільної освіти (історичний аспект). Теорія та методика навчання та виховання. 2020. Вип. 49. С. 102-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zpkhnpu_ttmni_v_2020_49_11 (дата звернення: 17.01.2024).

Ужгородський національний університет URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/> (дата звернення: 04.04.2024).

Batrakova I., Ushanov A., Ioseliani A. Information technology and online resources in the professional activities of preschool teachers. JOURNAL OF APPLIED RESEARCH IN HIGHER EDUCATION. SEP 2021.DOI: 10.1108/JARHE-08-2021-0310. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000694969200001> (accessed on 01.06.2022).

Законодавчі та нормативні документи

Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 № 406. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19> (дата звернення: 15.03.2024).

Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII : станом на 19 квіт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 15.03.2024).

Про концепцію екологічної освіти в Україні: Рішення Колегії МОН України N 13/6-19 від 20.12.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>

Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: Рішення колегії МОН України N12/1-2 від 21.12.2020. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

Лист Міністерства освіти і науки України від 2 листопада 2020 року щодо організації дистанційного навчання. Офіційний сайт МОН України.

URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya> (дата звернення: 17.03.2024).

Як технічно організувати дистанційне навчання – покрокова інструкція. Сайт «Нової української школи»: URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-tehnichno-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-pokroko-va-instruktsiya/> (дата звернення: 18.01.2024).

Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 15.01.2024).

Архівні документи

Наукове товариство ім. Шевченка. *Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України*. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1-7.

Автоматичне оформлення посилань за ДСТУ 8302:2015 онлайн

За допомогою сервісу «Grafati» можна оформлювати посилання для наукових і дипломних робіт, дисертацій і т. ін. онлайн. Програма генерує посилання відповідно до вимог стандарту. Щоб скористатися нею, перейдіть на головну сторінку сайту, <https://www.grafati.com/uk/> оберіть ДСТУ 8302:2015 у списку стилів та заповніть поля у формі додавання джерела, попередньо обравши його тип.

5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

5.1. Порядок допуску курсових робіт до захисту

Студент здійснює підготовку й написання курсової роботи під керівництвом наукового керівника й зобов'язаний подавати йому роботу для перевірки в установлені терміни відповідно до індивідуального плану написання роботи.

Обов'язковим є публічний розгляд поточних результатів виконання роботи на засіданнях кафедри в упродовж навчального року та захист у спеціально створеній комісії кафедри. Електронний варіант курсової роботи (у форматі doc або rtf) подається студентом до бібліотеки кафедри/університету. **Таким чином, до публічного захисту допускається робота, яка здана на кафедру:** у переплетеному вигляді у встановлений термін з особистим підписом на останній сторінці. Така робота також має мати реєстраційний номер, дату та підпис методиста кафедри; позитивну рецензію наукового керівника:

Перевірка на унікальність проводиться на основі наданого електронного варіанту роботи у форматах *.docx (*.doc) або *.pdf, за допомогою системи «UNICHECK». UNICHECK (раніше UNPLAG) – це сервіс з перевірки робіт на ознаки плагіату, який вчасно надає підтримку своїм користувачам та може адаптувати систему відповідно до потреб навчальних закладів. В УжНУ здійснюється перевірка на виявлення збігів/ідентичності/схожості в текстах засобами сервісу перевірки на плагіат Unichек та StrikePlagiarism.com. Координатор: Товт Крістіна Робертівна. e-mail: Kristina.tovt@uzhnu.edu.ua.

Форма рецензії визначається кафедрою, і як правило, включає такі аспекти: аналіз наведеного обґрунтування актуальності теми курсової роботи; оцінка визначених у роботі об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, плану/змісту курсової роботи; оцінка конкретної особистої участі автора/студента в одержанні результатів, викладених у курсовій роботі; ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі; теоретико-прикладної значущості отриманих результатів дослідження і рекомендацій з подальшого їх використання; оцінка структури роботи, мови, стилю, грамотності викладу наукового матеріалу; висновок щодо наявності в курсовій роботі позитивних моментів; узагальнений виклад таких переваг; висновок щодо наявності в роботі недоліків, виклад недоліків у систематизованому вигляді з відповідними конкретними прикладами; визначення впливу позитивних аспектів та недоліків на оцінку курсової роботи; остаточний висновок щодо ступеня відповідності курсової роботи тим вимогам, які ставляться до такого виду робіт у ЗВО – «повністю відповідає», «в основному відповідає», «повністю не відповідає»; пропозиція щодо можливої конкретної оцінки курсової роботи.

Рецензія може бути написана науковим керівником власноручно чи надрукована з обов'язковим зазначенням дати її написання та особистим підписом.

Увага! До захисту НЕ допускаються роботи, які не мають позитивної рецензії наукового керівника.

Студенту дається можливість ознайомитись з рецензією. Рецензія на курсову роботу повинна бути здана науковим керівником за 2 дні до захисту.

Типові помилки в написанні та оформленні роботи:

1. Зміст роботи не відповідає її завданням, або не розкриває тему цілком чи в її основній частині. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.

2. Робота містить багато граматичних і стилістичних помилок.

3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не описує специфіку об'єкта і предмета дослідження.

4. Автор не виявив самостійності, робота являє собою компіляцію або плагіат.

5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5-10 років) з теми дослідження.

6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваної проблеми.

7. Не розкрито зміст та організацію проведеного експериментального дослідження (його суть, тривалість, місце проведення, кількість обстежуваних, їхні характеристики), поверхово висвітлено стан практики.

8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

9. Відсутність або помилка посилань. Наприклад, у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал; таблиці та рисунки пронумерованими з порушенням правил нумерації; не вказано посилання на джерела, з яких ці таблиці чи рисунки взято.

10. Бібліографічний опис джерел у списку літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту тощо.

5.2. Процедура проходження захисту та орієнтовні критерії оцінювання

Критерії оцінювання за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 5.1) розробляються та затверджуються кафедрою.

Захист курсової роботи проводиться на відкритому засіданні комісії кафедри, як правило, у такій послідовності:

- оголошення прізвища, імені та по батькові студента, теми його роботи;
- доповідь студента (до 5 хвилин) про сутність роботи, отримані результати. При цьому можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді: мультимедійні проектори, аудіо-, відеоапаратура тощо;
- відповіді на запитання членів комісії кафедри по захисту курсових робіт;
- оголошення рецензії керівника або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи студента, ступеня його самостійності у вирішенні завдань курсової роботи; сильні та слабкі сторони як майбутнього фахівця;
- відповіді студента на зауваження керівника роботи;
- оголошення голови комісії кафедри про закінчення захисту.

Критерії оцінювання за шкалою ECTS

Шкала ECTS	Орієнтовні критерії
A	Робота відповідає всім вимогам, немає суттєвих зауважень; обґрунтовано актуальність теми; тему розкрито повністю; робота має теоретичне й практичне значення; доповідь на захисті є логічною, змістовною, проголошена з вільним оперуванням матеріалу; рецензія позитивна; відповіді на питання членів комісії кафедри вичерпні й переконливі; робота повністю відповідає встановленим вимогам.
B	Робота відповідає всім вимогам, має практичне значення. Захист показав обізнаність студента в предметі дослідження.
C	Робота відповідає всім вимогам, але не має суттєвого та практичного значення. Захист загалом засвідчив обізнаність студента в предметі дослідження
D	Робота загалом відповідає вимогам, але немає практичного значення. Робота має деякі зауваження. Захист засвідчив не повну обізнаність студента в предметі дослідження.
E	Робота загалом відповідає вимогам, але немає практичного значення. Робота має суттєві зауваження. Захист засвідчив суттєві недоліки та не повну обізнаність студента в предметі дослідження.
F	Робота не відповідає вимогам, має багато суттєвих зауважень. Захист засвідчив відсутність необхідної підготовки студента, необізнаність студента в предметі дослідження. Необхідно доопрацювати роботу, але повторний захист можливий.
FХ	Робота не відповідає вимогам, захист показав відсутність необхідної підготовки студента та повну необізнаність студента в предметі дослідження. Тому повторний захист неможливий, студент повинен отримати нову тему.

Студент під час захисту своєї роботи повинен у стислому вигляді:

- обґрунтувати актуальність теми та схарактеризувати структуру роботи;
- визначити об'єкт та предмет дослідження;
- висвітлити постановку проблеми за темою дослідження;
- стисло викласти найбільш важливі положення та основний зміст роботи;
- описати методикку й результати дослідження;
- представити результати апробації роботи (за наявності);
- окреслити можливості практичного використання результатів роботи;
- визначити перспективи подальших досліджень з обраної тематики.

Доповідь студента на захисті курсової роботи – до 5 хвилин.

Студент готує до захисту ілюстративний матеріал у вигляді презентації за допомогою програмного продукту Microsoft Office PowerPoint та/або роздаткового матеріалу, який містить таблиці, графіки, діаграми, схеми тощо,

на які посилається автор у своїй доповіді, а також основні висновки та пропозиції, сформульовані в результаті дослідження. Доповідь, необхідну кількість та зміст ілюстрацій студент визначає самостійно, але погоджує з науковим керівником (рекомендується з орієнтовного розрахунку 2 слайди на хвилину промови).

Типові помилки під час виступу: зловживання іноземною термінологією і поняттями, які ускладнюють сприйняття головної думки; надмірна гучність голосу чи монотонна інтонація, без акцентів на важливі моменти доповіді тощо (слухачі через кілька хвилин не сприймають таку мову); побудова складних речень з кількістю слів понад 14-15. Такі фрази не сприймаються через надмірно складну граматичну конструкцію; наявність слів-паразитів («так», «значить» тощо); надмірна кількість цифрової інформації.

Комісія кафедри по захисту курсових робіт оцінює:

- виступ студента на публічному захисті роботи;
- якість унаочнення виступу;
- відповіді на запитання.

За результатами захисту роботи комісія кафедри на своєму засіданні ухвалює рішення щодо оцінки кожної роботи індивідуально.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г.Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О.Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
4. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2019. 224 с.
5. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. 366 с.
6. Староста В.І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Вид. 2-е, випр. і доп. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 72 с.
7. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. 5-е вид., стер. К. : Знання, 2006. 307 с.
8. Juszyk S. Metodológia empirického výskumu v spoločenských vedách. Bratislava : IRIS, 2006. 138 s.
9. Ochrana F. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua>.
2. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: Нац. стандарт України. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
3. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua>.
4. Наукова періодика України. URL: <http://journals.uran.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>.
6. Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.
7. Приклади оформлення літературних джерел згідно ДСТУ 8302:2015. URL: <http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf>
8. Про авторське право і суміжні права: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
9. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.
10. Про захист персональних даних: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>.
11. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
12. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970-1980. URL: <http://ukrlit.org/slovnuk>
13. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський рівень) вищої освіти, ступінь «магістр». Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка». Спеціальність 012 – «Дошкільна освіта». Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.04.2020 р. № 572. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>.
14. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь «бакалавр». Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка». Спеціальність 012 – «Дошкільна освіта». Наказ МОН України від 21.11.2019 р. № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Титульна сторінка курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«**НАЗВА ТЕМИ**»

Студента ___ курсу
_____ форма навчання
напряму підготовки – _____
спеціальності – _____

_____
(Прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник: _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS

_____

Члени комісії

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

Ужгород – 2024

Проект змісту курсової роботи

(Розділи за обсягом бажано, аби були приблизно однаковими; рекомендований обсяг основного тексту 30-40 сторінок; нумерація сторінок наведена умовна)

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ	8
1.1. Назва підрозділу	8
1.1.1. Назва пункту (за наявності)	8
1.1.2. Назва пункту (за наявності)	12
1.2. Назва підрозділу	15
1.2.1. Назва пункту (за наявності)	15
1.2.2. Назва пункту(за наявності)	17
1.3. Назва підрозділу	19
РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ	22
2.1. Назва підрозділу	22
2.2. Назва підрозділу	27
2.3. Назва підрозділу	33
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ (за наявності)	44

Проект структури вступу курсової роботи

(Текст кілька рядків, опис **проблеми дослідження**) .....

Актуальність теми дослідження (Текст 0,5-1 сторінка) .....

Ступінь наукового вивчення проблеми/аналіз останніх досліджень
(Текст 0,5-1 сторінка) .....

Метою роботи є .....

Дана мета зумовила постановку наступних дослідницьких завдань:
(3-4 завдання) .....

Об'єкт дослідження – .....

Предмет дослідження – .....

Методи дослідження .....

Структура та обсяг роботи. Курсова робота складається із вступу, двох розділів та висновків, списку використаних джерел (___ найменувань на __ ст.), додатку (на __ ст.). Загальний обсяг курсової роботи становить ___ сторінок, з яких ___ сторінки – основний текст. Робота містить __ рисунків, __ таблиць (з них у додатку ___ рис. та __ табл.).

Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2023-2027 роки

(Увага! далі вказано лише окремі напрями, інші можна знайти за наведеним посиланням <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3014/>)

4. Цифровізація освіти

Актуальні проблеми

Теоретико-методологічне та науково-методичне забезпечення цифровізації освіти і науки. Цифровізація освітнього процесу. Цифрова трансформація освіти в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України.

Проектування і використання веборієнтованих інформаційних систем підтримки освітньої і наукової діяльності, автоматизованих інформаційних систем формування і розвитку поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології.

Формування і розвиток цифрової компетентності, культури кібербезпеки суб'єктів освітнього процесу, їх адаптація в цифровому освітньому середовищі; розроблення та впровадження механізмів і заходів щодо попередження кіберзагроз у цифровому освітньому і науковому середовищі.

Розроблення ІКТ-орієнтованих інструментів моніторингу стану інформаційно-цифрового середовища закладу освіти.

Розроблення методичних систем використання дистанційних, змішаних, інтегрованих, імерсивних технологій навчання, цифрових освітніх ресурсів, відкритого освітнього і наукового середовища із елементами штучного інтелекту.

Створення та впровадження цифрових освітніх екосистем розвитку педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників.

Науково-методичне забезпечення функціонування електронних освітньо-наукових бібліотек та електронних наукових видань.

Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

6. Ранній освітній розвиток дитини та дошкільна освіта

Актуальні проблеми:

Дошкільна освіта в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Нові моделі управління в дошкільній освіті.

Державно-громадське партнерство в системі дошкільної освіти.

Доступність і якість дошкільної освіти, їх моніторинг.

Освітній розвиток дитини раннього віку.

Основні напрями освіти дітей дошкільного віку.

Компетентнісний підхід у дошкільній освіті.

Освіта дітей дошкільного віку у цифровому просторі.

Проектування цифрових екосистем закладів дошкільної освіти.

Створення індивідуального розвивального середовища дошкільника в закладах дошкільної освіти.

Соціалізація (реальна і віртуальна) дитини дошкільного віку.

Сучасні моделі управління дошкільною освітою.

Забезпечення психофізичного здоров'я дітей раннього та дошкільного віку в умовах воєнного стану.

Взаємодія закладу дошкільної освіти, сім'ї і початкової школи.

Інновації в освіті дітей раннього та дошкільного віку у зарубіжжі.

Психологічні засади і технології психологічного супроводу особистісного зростання дітей дошкільного віку.

Розвиток психологічної стійкості дітей дошкільного віку.

Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

8. Спеціалізована освіта

Актуальні проблеми

Дидактико-методичні засади і технології спеціалізованої освіти; реалізація трансдисциплінарної методології в освітніх програмах спеціалізованої освіти.

Науково-методичне забезпечення спеціалізованої освіти мистецького, військового, спортивного і наукового спрямування.

Психологічні основи ідентифікації та розвитку обдарованості особистості.

Технології підготовки фахівців до роботи з обдарованими дітьми та молоддю.

Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

9. Освіта осіб з особливими освітніми потребами

Актуальні проблеми

Технології раннього втручання: діагностика та супровід.

Психолого-педагогічний і корекційно-розвивальний супровід в умовах різних форм навчання.

Технології психотерапії та психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами та їхніх родин в умовах кризових викликів.

Організаційно-методичні засади оптимізації системи інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами.

Змістове і методичне забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної освіти та закладах загальної середньої освіти із інклюзивним навчанням.

Стратегії та підходи до виявлення і супроводу двічі виняткових осіб.

Науково-організаційні форми і технології підвищення кваліфікації фахівців системи освіти осіб з особливими освітніми потребами та соціальних служб.

Порівняльні психолого-педагогічні дослідження в галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами.

Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

10. Позашкільна освіта

Актуальні проблеми

Розвиток інклюзивного освітнього середовища в закладах позашкільної освіти.

Інтеграція позашкільної освіти та позакласної діяльності в умовах повоєнного відновлення країни.

Розвиток підприємницької компетентності.

Науково-методичні засад цифрової трансформації позашкільної освіти.

Моделі сучасного менеджменту позашкільної освіти.

Забезпечення доступу до якісної позашкільної освіти.

Моніторинг якості та ефективності позашкільної освіти.

Взаємодія закладів позашкільної та загальної середньої освіти; позашкільна освіта в школі.

Удосконалення змісту і технологій позашкільної освіти в контексті євроінтеграції.

Інші актуальні проблеми за пріоритетом.

В.І. Староста

**КУРСОВІ РОБОТИ:
ПІДГОТОВКА, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ**

**Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта»**

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Зам. № 128. Ум.друк.арк. 2,73.

**Редакційно-видавничий відділ ДВНЗ «УжНУ»
88000, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89
E-mail: dep-editors@uzhnu.edu.ua**